

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 7611/22

לפני :
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופטת י' וילנר
כבוד השופטת ר' רונן

המערערים :
1. פלוני
2. פלונית

נ ג ד

המשיבים :
1. פלונית
2. פלונית
3. פלוני

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
מיום 25.7.2022 בת"א 28903-04-15, שניתן על ידי כב'
השופטת א' לוי

תאריך הישיבה : י"ז באייר התשפ"ג (8.5.2023)

בשם המערערים : עו"ד עמית מור ; עו"ד בן גופמן ; עו"ד יובל בן חמו

בשם המשיבים : עו"ד בעז ארד ; עו"ד שרון הרשקוביץ

פסק-דין

1. ביום 18.11.1998, בהיותה כבת שמונה שנים, ננשכה המשיבה 1 (להלן: המשיבה) על ידי כלבם של המערערים, שהם דודה ודודתה. 17 שנה לאחר האירוע ועל סף תקופת ההתיישנות, הגישה המשיבה תביעת נזיקין כנגד המערערים.

2. בית משפט קמא פסק לזכותה של המשיבה פיצוי בסך של כ-3.5 מליון ₪ בצירוף שכ"ט עורך דין, מע"מ והוצאות. הסכום הגבוה שנפסק לזכות המשיבה, מבוסס בעיקרו על חוות דעתו של ד"ר קריצ'מן, המומחה בתחום הנפשי שמונה על ידי בית המשפט (להלן: המומחה). המומחה העמיד את נכותה הנפשית הצמיתה של המשיבה על 40%,

לאור מסקנתו כי לאחר שחרורה של המשיבה מהצבא ואובדן המסגרות המארגנות והתומכות שליוו אותה לאורך שנות ילדותה והתבגרותה, חלה הידרדרות במצבה הנפשי של המשיבה והיא סובלת מהפרעה פוסט טראומטית, שהתפרצה זמן רב לאחר האירוע הטראומטי (Late Onset PTSD).

בנוסף, אימץ בית המשפט את קביעת מומחה בית המשפט בתחום הכירורגיה הפלסטית כי הנכות הצמיתה שנותרה למשיבה בגין הצלקות בפניה עומדת על 20%, וציין כי ראה באופן ישיר באולם בית המשפט כי אכן מדובר בצלקות מכערות ובולטות לעין במידה ניכרת, אשר "גורמות לעיוות שמודגש בחיוך ובמימיקה של הפנים". נקבע כי הפגיעה התפקודית בשל הצלקות עומדת על 10%, ובהתאם לכך העמיד בית משפט קמא את פגיעתה התפקודית הכוללת של המשיבה בגין האירוע על 46% מהשכר הממוצע במשק ובהתאם לכך חישב את הפסדי השכר לעבר (574,213 ₪) ולעתיד (1,271,130 ₪) ואת הפסדי הפנסיה לעבר ולעתיד (230,677 ₪). לסכומים אלה הוסיף בית המשפט פיצוי בגין עזרה וסיעוד לעבר ולעתיד בסך 200,000 ₪; פיצוי בגין הוצאות רפואיות לרבות ניתוחים פלסטיים וטיפולי הזרקות ככל שיבוצעו, וכן הוצאות איפור מוגברות לעבר ולעתיד בסך 500,000 ₪; ופיצוי בסך 750,000 ₪ בגין נזק לא ממוני. סך הכל – 3,526,020 ₪.

בשורה התחתונה, בצירוף שכ"ט עורך דין והוצאות המשפט, חוייבו המערערים בתשלום של כ-4.4 מליון ₪ (נציין כי תביעתה של המערערת לנכות כללית נדחתה, כך שלא נוכו סכומים כלשהם מסכום הפיצוי שנפסק, וכי למערערים היה ביטוח סטנדרטי על פי פוליסה, שהכיסוי לפיה עמד על 131,000 ₪ בלבד).

3. על כך נסב הערעור שלפנינו, שבעיקרו נסב על גובה הפיצוי, כאשר במישור האחריות נטען כי היה מקום לייחס אשם תורם להורי המשיבה, שהיו מודעים לכך שיש כלב בחצר של המערערים, אך אפשרו למשיבה לעבור במקום ללא השגחה מצדם.

המערערים טענו, בין היתר, כי המדובר בפסיקה חריגה ובלתי מידתית; כי קביעתו של המומחה כי הפוסט-טראומה התפרצה רק לאחר שחרורה של המשיבה מהצבא, אינה עולה בקנה אחד עם קביעותיו של בית משפט קמא כי המדובר ב"אירוע משנה חיים" שליווה את המשיבה לאורך כל תקופת ילדותה, התבגרותה ושירותה הצבאי, וכי כבר לאחר האירוע הופיעו סימנים קשים למצוקה נפשית של המשיבה. המערערים הצביעו על כך שבניגוד לקביעות אלה, המשיבה סיימה את לימודי התיכון בהצלחה, הייתה מנהיגה בכיתתה הן לחיוב והן לשלילה, התמידה בפעילות ספורטיבית מקצועית,

קיבלה תעודות הצטיינות והערכה בשירותה הצבאי ועוד. מכאן טענת המערערים כי קביעות אלה של בית משפט קמא עומדות בסתירה לאבחנה של המומחה להתפרצות מאוחרת של הפוסט-טראומה. עוד נטען לחוסר אמינות של המשיבה, ובין היתר, כי הסתירה שביקשה למחוק מהרישום הרפואי שלה את ההמלצה לאשפזה עקב אנורקסיה; הסתירה את המידע על אודות אחיה שסובל מסכיזופרניה ואת התנהגותו האלימה; הסתירה את הליכי הגירושין הקשים של הוריה (אביה הוא אחיו של המערער), ולמרות זאת טענה לילדות מאושרת ולכך שגדלה בבית שמח אופטימי; כי גם לאחר האירוע גידלו כלב בביתה של המשיבה, וכי כשנתיים לאחר קרות האירוע היא אף נשכה על ידו. עוד נטען כי המשיבה נפגעה בכתף ימין במהלך שירות המילואים שלה ונקבעה לה נכות רפואית בשיעור של 15% על ידי קצין התגמולים, וכן נפגעה בשנת 2020 בתאונת דרכים. למרות זאת, בית המשפט דחה את בקשת המערערים למנות מומחה בתחום האורתופדי, הגם שמומחה בתחום הנזק הנזק קבע כי המשיבה הייתה בתקופת אי-כושר של ששה חודשים בשל תאונה זו.

לעניין הנזק נטען כי בית המשפט שגה בהערכת נכותה התפקודית והגריעה מהשכר של המשיבה שלגישתם עומד לכל היותר על 20%, וכן הלינו המערערים על הסכומים שנפסקו לזכות המשיבה בכל ראשי הנזק האחרים. עוד נטען כי המשיבה לא עמדה בחובת הקטנת הנזק, הן בכל הנוגע לצלקות והן בכל הנוגע לנושא הנפשי.

4. המשיבים תמכו יתדותיהם בפסק דינו של בית משפט קמא. נטען כי המשיבה התמודדה משחר ילדותה ונעוריה עם השלכות האירוע, סבלה לאורך שנים מתסמינים פוסט טראומטיים שבאו לידי ביטוי בהתנהגותה ובלימודים, הגם שניסתה להתגבר על כך; וכי גם המומחה עמד על תסמינים רגשיים ונפשיים מהם סבלה לאורך שנות הילדות והנעורים, עד להחמרה הקשה לאחר השירות הצבאי. הודגש כי המומחה ובית המשפט מצאו את המשיבה אמינה; כי המשיבה ביקשה למחוק את אבחון האנורקסיה מאחר שרופאת המשפחה טעתה, באשר היה מדובר בירידה במשקל עקב חרדות ודיכאון, וכך נאמר גם על ידי המומחה. נטען כי הורי המשיבה, ובמיוחד אימה, פעלו להקטנת הנזק, אם בתחום הפלסטיקה ואם בטיפול רגשי ופסיכולוגי.

המשיבה הצביעה על כך שעל אף יכולותיה האינטלקטואליות הגבוהות, כפי שבאו לידי ביטוי בציוניה בתעודת הבגרות וכפי שנקבע על ידי המומחה, היא אינה ממצה את יכולותיה, אינה מצליחה להתמיד במקומות עבודה ומחליפה עבודות לעיתים קרובות. לאור כל אלה, נטען כי אין מקום להתערב בפיצוי שנפסק למשיבה בראשי הנזק השונים.

5. נקדים ונאמר כי לא מצאנו ממש בטענות המערערים במישור האחריות ובטענתם לאשם תורם של הורי המשיבה. המחוקק הוסיף בתיקון מס' 7 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: הפקודה) את סימן ד' 1 הקובע כלהלן:

נזקים שנגרמו על ידי כלב
41א. בתובענה בשל נזק לגוף שנגרם על ידי כלב, חייב בעליו של הכלב או מי שמחזיק בכלב דרך קבע (להלן – הבעלים) לפצות את הניזוק, ואין נפקא מינה אם היתה או לא היתה התרשלות מצדו של הבעלים.

הגנות
41ב. בתובענה לפי סימן זה לא תהא הגנה לבעלים, אלא אם כן הנזק נגרם עקב אחד מאלה –
(1) התגרות של הניזוק בכלב;
(2) תקיפת הניזוק את הבעלים, את בן זוגו, הורו או ילדו;
(3) הסגת גבול של הניזוק במקרקעין של הבעלים.

שמירת דינים
41ג. אין סימן זה גורע מזכויות אחרות לפי פקודה זו או לפי כל דין אחר.

ענייננו אפוא באחריות חמורה שלא על בסיס אשם, ולצידה שלוש הגנות חלופיות, שהמערערים לא נכנסים לאף אחת מהן, כך שלמעשה, העוולה מטילה חובת פיצוי על בעל הכלב, ללא קשר לשאלה אם הייתה התרשלות מצידו. בהינתן שהמשיבה הייתה מבקרת דרך קבע בביתם של המערערים, איננו רואים אשם תורם מצד הוריה של המשיבה, וממילא איננו נדרשים לשאלה אם במקביל לשלוש ההגנות המפורטות בסעיף תחולנה גם ההגנות הכלליות בפקודה, כמו הגנת אשם תורם או הסתכנות מרצון (וראו עופר דרורי "על אופיה של האחריות הנזיקית – האחריות לנזקי כלב" הפרקליט מ' 384, 405-406 (2002) (להלן: דרורי); אריאל פורת "דיני נזיקין" ספר השנה של המשפט בישראל – תשנ"ב-תשנ"ג 301, 346 (אריאל רוזן-צבי עורך, 1994) (להלן: פורת)).

בשולי הדברים נציין, כי ברמת העיקרון יכולים הבעלים או המחזיק בכלב דרך קבע לבטח את אחריותם על פי סימן ד' 1 לפקודה (ראו פורת, עמ' 345). ברם, בפועל, אין חובת ביטוח סטטוטורית (דרורי, עמ' 423), וגם כאשר הבעלים או המחזיק של הכלב מבטח את עצמו, הרי שעל פי רוב מדובר בהרחבה של פוליסת ביטוח הדירה הסטנדרטית, שגובה הכיסוי שלה מוגבל, כפי שמוכיח המקרה שלפנינו.

6. ומכאן, לנושא הנזק.

איננו רואים להתערב במסקנותיו של המומחה בתחום הנפשי, המבוססות על מומחיותו המקצועית, ואשר אומצו על ידי בית משפט קמא, לאור הכלל לפיו אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בכגון דא.

ככלל, ובהיעדר אינדיקציות סותרות, הפסיקה נוהגת לזהות את שיעור הגריעה מכושר ההשתכרות של מי שנפגע בהיותו קטין, בהתאם לשיעור הנכות הרפואית "באשר הנכות הרפואית היא הכלי המרכזי לחילוף הנכות התפקודית בעניינם של קטינים" (ע"א 7548/13 שפירן נ' תורג'מן, פסקה 4 והאסמכתאות שם (27.1.2014); (רע"א 4681/17 אבו זאיד נ' אלקאדי, פסקה 6 (31.7.2017); ע"א 2812/20 קרנית נ' פלונית, פסקה 16 (13.6.2021)). עם זאת, אין מדובר בכלל "הרמטי" וייתכנו חריגים הנובעים מאופי הנכות ומאפייני הניזוק.

לאחר שבחנו את מלוא החומר שהניחו הצדדים לפנינו, אנו סבורים כי המקרה שלפנינו בא בגדר אותם חריגים, וכי לא היה מקום לחשב את הגריעה מהשכר הממוצע במשק על פי שיעור הנכות הרפואית. זאת, בהינתן טיב הנכות, השפעתה על תפקודה של המשיבה ועל כושר השתכרותה כפי שעולה מחומר הראיות שהונח בפנינו. אף נוסף כי המשיבה לא נזקקת לעזרה פיזית ולסיעוד כפי שנפסק, וגם הסכומים שנפסקו בראשי הנזק של טיפולים בעבר ובעתיד ונזק לא ממוני מופרזים וחורגים מהמקובל. בנסיבות אלה סברנו כי יש להפחית מסכום הפיצויים שנפסק לזכות המשיבה, כך שסכום הפיצוי "נטו" יעמוד על הסך של 2,200,000 ש"ח חלף הסך של 3,526,000 "נטו" שנפסקו למשיבה על ידי בית משפט קמא, ולסכום זה יש להוסיף שכ"ט והוצאות כאמור בסעיף 104 לפסק הדין.

7. אין צו להוצאות בערכאה זו. פיקדון יוחזר למפקידו.

ניתן היום, י"ח בסיון התשפ"ג (7.6.2023).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט